

Hypotese over hvordan ulike smertelaterte faktorer og psykiske plager påvirker hverandre innen kroniske smertetilstander slik som TMD.

KLINISK HOVEDBUDSKAP

Psykiske plager er utbredt blant pasientene med langvarig TMD, der 40 % rapporterte angstsymptomer over klinisk terskel, og 30 % symptomer på depresjon. Funnene støtter en biopsykologisk forståelsesmodell, tverrfaglig behandlingstilnærming og psykologiske intervensjoner, særlig rettet mot smertelatert verstefallstenking.

FORFATTERE

Ella Aase Anker, Klinikk psykisk helsevern for barn og unge, Haukeland universitetssjukehus, Bergen
Thea Sande, Betanien distriktpsykiatriske senter (DPS), Fyllingsdalen, Bergen
Kjersti Jorunn Arefjord, Institutt for klinisk psykologi, Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen
Sigurd W. Hystad, Institutt for samfunnspsykologi, Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen, Bergen
Annika Rosén, Institutt for klinisk odontologi, Universitetet i Bergen og Avdeling for kjevekirurgi, Haukeland universitetssykehus, Bergen

Korresponderende forfatter: Ella Aase Anker, e-post: ella.aase.anker@helse-bergen.no

Akseptert for publisering 04.04.2024

Artikkelen er fagfelleurdert

Artikkelen siteres som:
Anker EA, Sande T, Arefjord K, Hystad SW, Rosén A. Mange pasienter med kronisk temporomandibulær smerte har psykiske plager. *Nor Tannlegeforen Tid*. 2024; 134: 416-7.

Mange pasienter med smertefull temporomandibulær dysfunksjon (TMD) har psykiske plager

Ella Aase Anker, Thea Sande, Kjersti Arefjord, Sigurd W. Hystad og Annika Rosén

Originalartikkelen

Prosjektet, som studien er en del av, ble initiert av Helsedirektoratet for å starte et tverrfaglig utredningsopplegg, og øke kjennskap til pasientgruppen. I studien deltok 133 pasienter med med smertefull temporomandibulær dysfunksjon (TMD) (varighet >1 år) henvist fra fastlege. Symptomer på angst og depresjon ble undersøkt i sammenheng med andre smertelaterte variabler som smertenes varighet, smerteintensitet, smertelatert verstefallstenking og pasientenes egne årsaksforklaringer. Pasientene i studien rapporterte om et høyt lidelsestrykk og nedsatt livskvalitet, i form av sterke smerter, psykiske plager og nedsatt funksjon.

Artikkelen er publisert i tidsskriftet *Psychology, Health & Medicine* i 2023 som Open Access, <https://doi.org/10.1080/13548506.2022.2121969>

Klinisk problemstilling:

Mange individer som opplever temporomandibulær smerte er usikre om hvilken helseprofesjon som best kan behandle deres plager. Økt kunnskap om hvordan individene med TMD opplever tilstan-

den gir bedre forståelse om hvordan vi skal oppfatte vanskene og hvilke intervensjoner som kan være nyttig i møte med pasientgruppen. Pasientens årsaksforklaring kan tenkes å ha betydning for hvordan de håndterer smertene og hvilke tanker de har om alternative behandlinger.

Beste klinisk praksis eller forståelse

Nasjonale faglige retningslinjer beskriver anbefalt utredning, diagnostikk og behandling av pasienter med TMD (1). I retningslinjene vektlegges en biopsykososial forståelsesmodell og det anbefales en tverrfaglig tilnærming som kan bestå av fysioterapeut, lege, tannlege, kjevekirurg, og psykolog.

Funn og relevans

Tre av fire studiedeltakere hadde utelukkende fysiske årsaksforklaringer på hvorfor de hadde smerter. TMD medfører ofte fysiske begrensninger og funksjonsnedsettelse, så det var derfor ikke overraskende at pasientene hovedsakelig hadde fysiske årsaksforklaringer. Det kan likevel tenkes at psykologiske årsaksforklaringer underrapporteres grunnet potensiell stigmatisering, frykt for å ikke bli tatt på

alvor, og frykt for å motta mangelfull behandling. Det kan også tenkes at fokus på det fysiske hos pasienten selv, i det offentlige rom og i møte med behandlingsapparatet, vanskeliggjør det for pasienter å søke og motta psykologisk behandling, selv om det kan være til nytte. Ettersom det var for få pasienter som beskrev sammensatte eller psykologiske årsaksforklaringer på smertene, fikk vi ikke inkludert dette i vår statistiske regresjonsanalyse.

Det er publisert flere artikler om de psykologiske funnene i denne studiegruppen (2-6). Smerterelatert verstefallstenking, som kan defineres som negativt mentalt tankesett under smerte og forventet smerte (7), var assosiert med høyere symptomtrykk knyttet til både angst og depresjon. Dette gir implikasjoner for behandling og støtter psykologiske intervensjoner rettet mot smerterelatert verstefallstenking hos TMD pasienter.

Tverrfaglig samarbeid inn mot behandling av TMD, kan gi større aksept og åpenhet om en helhetlig forståelsesmodell, der psykisk og fysisk helse gjensidig påvirker hverandre. Forhåpentligvis blir det mer allmenn aksept for at psykologiske faktorer ikke kan adskilles fra det fysiske, slik det tidligere er gjort innen biomedisinsk tenkning.

REFERANSER

1. Helsedirektoratet. Nasjonal faglig retningslinje for utredning og behandling av TMD (tyggemuskulatur- og kjeveleddsplager) <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/temporomandibulaer-dysfunksjon-tmd> (lest 15. februar 2024).
2. Staniszewski K, Ronold EH, Hammar Å, Rosén A. Neurocognitive Functioning in Patients with Painful Temporomandibular Disorders. *J Pain Res.* 2023;16:2015-25. <https://doi.org/10.2147/jpr.5414922>
3. Staniszewski K, Willassen L, Berge T, Johansson A, Schjødt B, Rosen A. High Pain Intensity is a Risk Factor of Non-Resolving TMD: A Three-Year Follow-Up of a Patient Group in a Norwegian Interdisciplinary Evaluation Program. *J Pain Res.* 2022;15:1283-96. <https://doi.org/10.2147/jpr.5341861>
4. Willassen L, Johansson AA, Kvinnsland S, Staniszewski K, Berge T, Rosén A. Catastrophizing Has a Better Prediction for TMD Than Other Psychometric and Experimental Pain Variables. *Pain Res Manag.* 2020;2020:7893023. <https://doi.org/10.1155/2020/7893023>
5. Staniszewski K, Lygre H, Berge T, Rosén A. Serum Analysis in Patients with Temporomandibular Disorders: A Controlled Cross-Sectional Study in Norway. *Pain Res Manag.* 2019;2019:1360725. <https://doi.org/10.1155/2019/1360725>
6. Staniszewski K, Lygre H, Bifulco E, Kvinnsland S, Willassen L, Helgeland E, et al. Temporomandibular Disorders Related to Stress and HPA-Axis Regulation. *Pain Res Manag.* 2018;2018:7020751. <https://doi.org/10.1155/2018/7020751>
7. Sullivan, MJL, Thorn, B, Haythornthwaite, JA, Keefe, F, Martin, M, Bradley, LA, & Lefebvre, JC. Theoretical perspectives on the relation between catastrophizing and pain. *Clinical Journal of Pain.* 2001, 17(1), 52-64. <https://doi.org/10.1097/00002508-200103000-00008>

SENTU
Din IT-Leverandør
VI GJØR HVERDAGEN LETTERE FOR DEG!

Vi tilbyr komplette løsninger til bedriften din

- Sikkerhet
- Backup
- IT-support
- IT-utstyr
- Nettsider
- MS 365 Microsoft Office
- Internett
- Telefoni

www.sentu.no
Tlf. +47 400 00 333